

سبک زندگی ایرانی اسلامی / ۹

سبک زندگی اسلامی در اندیشه

مقام معظم رهبری

تألیف

ابوالفضل احمدی

مؤسسه انتشارات امیرکبیر

تهران، ۱۳۹۳

سرشناسه: احمدی، ابوالفضل، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور: سبک زندگی اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری / تألیف ابوالفضل احمدی.
مشخصات نشر: تهران: امیرکبیر، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۳۸۴ ص.؛ جدول، نمودار.
فروست: سبک زندگی ایرانی اسلامی؛ ۹.
شابک: 978-964-00-1708-1

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

یادداشت: کتابنامه: ص. [۳۷۵]-۳۸۰. همچنین به‌صورت زیرنویس.

یادداشت: نمایه.

موضوع: خامنه‌ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - - دیدگاه درباره شیوه زندگی.

موضوع: شیوه زندگی - - جنبه‌های مذهبی - - اسلام.

موضوع: شیوه زندگی - - ایران.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۳ الف ۹۳ / ش ۱۶۹۲ DSR

رده‌بندی دیوبی: ۹۵۵/۰۸۴۴

شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۵۸۴۹۸

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۰-۱۷۰۸۱

مؤسسه انتشارات امیرکبیر

تهران: خیابان جمهوری اسلامی، میدان استقلال، صندوق پستی ۱۱۳۶۵۴۱۹۱

سبک زندگی اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری

© حق چاپ: ۱۳۹۳، مؤسسه انتشارات امیرکبیر www.amirkabir.net

نوبت چاپ: اول

مؤلف: ابوالفضل احمدی

حروف متن: میترا ۱۴

چاپ و صحافی: اسپند، تلفن: ۸۸۴۲۷۶۵۶

شمارگان: ۵۰۰

بها: ۱۴۵۰۰ ریال

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه‌برداری، اعم از پراکس و بلاژیسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به‌جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گیومه در مستندنویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست

۱۳ مقدمه
۱۵ دین و سبک زندگی
۱۶ رابطه دین و سبک زندگی در نظریات جامعه‌شناسی
۲۰ ضرورت مطالعه سبک زندگی دینی (اسلامی) در ایران
۲۱ درباره این کتاب
۲۷ پیشگفتار
۳۱ بخش اول: مفهوم‌شناسی
۳۳ مفهوم سبک زندگی
۳۳ معنای لغوی سبک زندگی
۳۵ معنای اصطلاحی سبک زندگی
۳۷ سبک زندگی در حوزه روان‌شناسی
۳۹ سبک زندگی در حوزه جامعه‌شناسی
۴۸ ویژگی‌های سبک زندگی
۵۰ شاخص‌های سبک زندگی
۵۶ جمع‌بندی شاخص‌های سبک زندگی
۶۲ مفهوم سبک زندگی اسلامی
۶۲ فلسفه زندگی
۶۶ معنای زندگی
۶۸ نقش دین در زندگی
۷۱ سبک زندگی اسلامی (حیات طیبه اسلامی)
۸۲ تحلیل گفتمان
۸۵ روند شکل‌گیری تحلیل گفتمان

- ۸۹..... تعاریف تحلیل گفتمان
- ۹۲..... پیش فرض های تحلیل گفتمان
- ۹۳..... اهداف تحلیل گفتمان
- ۹۴..... کاربرد و قابلیت های تحلیل گفتمان
- ۹۷..... بخش دوم: رویکرد نظری نظریه های سبک زندگی
- ۹۹..... نظریه های سبک زندگی
- ۹۹..... تورستین وبلن (۱۸۵۷ - ۱۹۲۹)
- ۱۰۴..... ویژگی های طبقهٔ تن آسا
- ۱۱۰..... جورج زیمل (۱۸۵۸ - ۱۹۱۸)
- ۱۱۵..... ماکس وبر (۱۸۶۴ - ۱۹۲۰)
- ۱۲۱..... پی پر بوردیو (۱۹۳۰ - ۲۰۰۲)
- ۱۲۶..... الف - هیتاس (با ترجمه های عادت واره، ریختار و منش)
- ۱۳۱..... ب - فیلد (با ترجمه های میدان، زمینه، عرصه و حوزه)
- ۱۳۶..... ج - سرمایه
- ۱۴۶..... د - سبک زندگی
- ۱۵۷..... بخش سوم: روش شناسی تحلیل گفتمان
- ۱۵۹..... مروری بر رویکردهای تحلیل گفتمان
- ۱۵۹..... تحلیل گفتمان انتقادی
- ۱۶۲..... تحلیل گفتمان از منظر تئو ای- ون دایک
- ۱۶۳..... رویکرد فر کلاف
- ۱۶۸..... میشل فوکو و تحلیل گفتمان
- ۱۷۰..... رویکرد لاکلا و موفه
- ۱۷۰..... مبانی تحلیل گفتمان
- ۱۷۳..... مفهوم تحلیل گفتمان
- ۱۷۸..... مفاهیم و اصطلاحات
- ۱۸۹..... نقد تحلیل گفتمان
- ۱۹۱..... گفتمان کلی مقام معظم رهبری (اصول گرایی اسلامی)
- ۱۹۴..... دال مرکزی: ایمان و هویت اسلامی و انقلابی و پابندی به آن
- ۱۹۵..... دال عدالت
- ۱۹۶..... دال حفظ استقلال سیاسی (مبانی)
- ۱۹۶..... دال تقویت خودباوری و اعتماد به نفس ملی

۱۹۷ دال جهاد علمی (مبانی)
۱۹۸ دال تثبیت و تأمین آزادی و آزاداندیشی (مبانی)
۱۹۸ دال اصلاح و تصحیح روش‌ها (مبانی)
۱۹۹ دال شکوفایی اقتصادی
۲۰۰ تطبیق مفاهیم و اصطلاحات روش‌شناسی لاکلا و...
۲۰۱ گفتمان
۲۰۲ گفتمان‌های عینیت‌یافته
۲۰۳ مفصل‌بندی
۲۰۴ دال مرکزی
۲۰۵ حوزه گفتمانی
۲۰۶ هویت
۲۰۸ منازعه و خصومت‌ها
۲۰۸ فردیت و عاملیت
۲۱۰ هژمونی
۲۱۱ بخش چهارم: نظرات مقام معظم رهبری: درباره سبک زندگی اسلامی
۲۱۳ مقدمه
۲۱۷ فصل اول: سبک زندگی فردی
۲۱۷ رفتارهای فردی
۲۱۷ منش اسلامی
۲۱۷ منش از دیدگاه بوردیو
۲۱۹ منش از دیدگاه مقام معظم رهبری
۲۲۳ دال‌های برتر منش اسلامی
۲۲۵ معنویت
۲۲۷ ضرورت و اهمیت معنویت در زندگی
۲۳۰ نقش معنویت در سبک زندگی
۲۳۲ مدل‌ها و عناصر مختلف معنویت در زندگی
۲۳۷ مدیریت بدن
۲۳۸ موافقت با ضرورت و اهمیت توجه به زیبایی و مدیریت بدن در زندگی
۲۳۹ حدود شرعی مدیریت بدن (شکل‌ظاهری)
۲۴۰ لباس پوشیدن
۲۴۳ ورزش کردن

۲۴۴	ضرورت و اهمیت ورزش کردن
۲۴۶	ضرورت معنویت در ورزش کردن
۲۴۷	جایگاه ورزش در زندگی شخصی مقام معظم رهبری
۲۴۸	کاستی‌های ورزش از دید رهبری
۲۵۰	افق دید رهبری پیرامون ورزش در کشور
۲۵۳	فصل دوم: سبک زندگی خانوادگی
۲۵۳	درآمد
۲۵۳	خانواده
۲۵۵	خانواده از نظر غرب
۲۵۷	خانواده از نظر اسلام
۲۶۰	زن
۲۶۱	زن از نظر غرب
۲۶۷	زن از نظر اسلام
۲۷۳	چگونگی پوشش زن در اسلام
۲۷۵	نقش زنان در پیروزی انقلاب اسلامی ایران
۲۸۰	تربیت کودک در خانواده
۲۸۱	اهمیت و ضرورت تربیت کودک
۲۸۳	چگونگی و شاخص‌های تربیت کودک
۲۸۵	فصل سوم: سبک زندگی اجتماعی
۲۸۵	حفظ مناسک و شعائر اسلامی
۲۹۰	الگو داشتن در زندگی
۲۹۱	معنای الگو
۲۹۲	ضرورت و اهمیت الگو در زندگی
۲۹۴	معیارهای انتخاب الگو
۲۹۶	الگوهای برتر در نظر رهبری
۲۹۸	عقلانیت
۲۹۹	ضرورت و اهمیت عقلانیت در سبک زندگی اسلامی
۳۰۱	نقش عقلانیت در زندگی
۳۰۴	مد و نوگرایی
۳۰۵	معنی تجدد و نوگرایی از منظر رهبری
۳۰۷	حد و حدود مدگرایی

۳۱۱ علم‌گرایی و نوآوری علمی
۳۱۵ هنر
۳۱۶ اهمیت هنر در زندگی
۳۱۸ نقش هنر در زندگی
۳۲۰ هنر دینی
۳۲۴ مصرف در سبک زندگی اسلامی
۳۲۶ چگونگی مصرف (به اندازه نیاز)
۳۲۹ ضرورت تدبیر و مدیریت در مصرف (اصلاح الگوی مصرف)
۳۳۵ مصادیق اشراف در منظر رهبری
۳۳۹ سبک زندگی اشرافی (مصرف متظاهرانه و غیرضروری)
۳۴۳ مصرف فرهنگی
۳۵۱ نتیجه‌گیری
۳۵۱ جمع‌بندی
۳۶۲ مقایسه سبک زندگی اسلامی از نظر جامعه‌شناسان و رهبر انقلاب اسلامی
۳۶۵ راهکارها و پیشنهادات پژوهشی و کاربردی
۳۷۵ منابع
۳۷۵ منابع فارسی
۳۷۹ منابع انگلیسی
۳۸۱ نمایه

مقدمه

با توجه به گذشت تقریباً دو دهه از مبحث سبک زندگی در محافل دانشگاهی و مراکز پژوهشی در ایران، هنوز سهم آثار تألیفی و پژوهشی در این زمینه چشمگیر نیست.

در ادبیات جامعه‌شناسی از مفهوم سبک زندگی دو برداشت و دو گونه مفهوم‌سازی متفاوت به عمل آمده است. در فرمول‌بندی نخست که سابقه آن به دهه ۱۹۲۰ باز می‌گردد، سبک زندگی به‌عنوان یکی از معرف‌ها (Indicator) برای تعیین طبقه اجتماعی افراد به کار رفته است؛ ولیکن در مفهوم‌سازی دوم، سبک زندگی به بدیلی جایگزین برای مفهوم طبقه تبدیل گشته و توانسته به‌عنوان الگویی برای تفکیک دسته‌بندی و تمایز گروه‌های اجتماعی براساس نوع نگاهشان به الگوها و شیوه‌های مصرف و کنش‌های زندگی روزمره، مطرح شود. علاوه بر این معنای جامعه‌شناختی برای سبک زندگی که به معنای متمایز ساختن گروه‌های اجتماعی است، یک نوع معنای پست‌مدرنیستی نیز بر آن بار می‌شود که عنصر اساسی در آن انتخاب‌های فردی، فردیت، خوداظهاری و خودآگاهی سبک‌مند است که در این معنا افراد بدون اینکه تعلقشان به طبقه اجتماعی خاصی مطرح باشد، بین گزینه‌های مختلف «مصرف» در همه زمینه‌ها (خوردن، پوشیدن، آشامیدن و فراغت‌های مختلف) به انتخاب مبادرت می‌ورزند، بنابراین در اینجا، عاملی مانند طبقه اجتماعی نمی‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا کند؛

بدین سان امروزه بسیاری از محققین، مطالعات سبک زندگی و مصرف را به عنوان جایگزین مناسبی برای بعضی از موضوعات کلیشه‌ای جامعه‌شناسی سنتی مانند طبقه می‌دانند، و حتی برخی علاقه‌مندند تا چنین مقولاتی را با عباراتی چون جامعه مصرفی و جامعه پست‌مدرن تفسیر نمایند.

در واقع، فضای مفهومی سبک زندگی از نگاه‌هایی با محوریت طبقه اقتصادی برای تمایزبخشی گروه‌بندی‌های اجتماعی فاصله گرفته و به سمت و سوی مصرف و ذائقه حرکت کرده است، و این تحول، خود ناشی از تغییرات اجتماعی و فرهنگی در قرن بیستم بوده که به واسطه رشد شهرنشینی و صنعتی شدن و تفکیک اجتماعی فزاینده، همچنین اهمیت یافتن و به رسمیت شناخته شدن فرد، حقوق، مسئولیت فردی، قدرت انتخاب و در پی آن ظهور جامعه مصرفی تبلور پیدا می‌کند، به طوری که جامعه معاصر با پدیده اجتماعی نوینی که متأثر از تغییرات ساختاری و تحولات مدرنیته تلقی می‌شود، مواجه است.

تغییرات به وجود آمده از زمان مارکس تا دوره کنونی در سرمایه‌داری و عبور از مرحله تولید به مرحله مصرف و در کنار آن بهبود وضعیت نسبی طبقات متوسط و پایین در اروپا و آمریکا و رشد و گسترش طبقات متوسط، نوعی استقلال عمل فردی و آزادی‌های افراد را برای انتخاب ایجاد کرده و سبک‌های زندگی به عنوان پاسخ‌های کارکردی به نوگرایی پدید آمدند (چنی، ۱۳۸۲).

در ایران نیز با توجه به بستر تعاملات جهانی، گسترش طبقه متوسط و اهمیت یافتن مصرف به عنوان یک معیار هویت‌بخش و تمایزبخش، مفهوم سبک زندگی اهمیت ویژه‌ای یافته است. در دو دهه اخیر، زمینه‌هایی همچون رشد کمی نیروهای جوان در جامعه و اهمیت یافتن فراغت برای این قشر، رشد طبقه متوسط (فرهنگی) به واسطه توسعه آموزش، افزایش

تحرک اجتماعی و جغرافیایی (روستا به شهر، مهاجرت به خارج از کشور)، گسترش رسانه‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی، ارزش‌ها و آرمان‌ها و نگرش‌های مصرفی و هویتی ایرانیان را دچار تحول و بازاندیشی نموده و ظرفیت به‌کارگیری مفهوم سبک زندگی در جامعه ایرانی را برای مطالعه محققان علوم اجتماعی افزایش داده است.

امروزه تحت تأثیر جهانی‌سازی، سبک زندگی که در گذشته ایران یک منظومه منسجم را تشکیل می‌داده، متکثر و تکه‌تکه شده است. جامعه‌شناسان از این سبک زندگی تحت عنوان «سبک زندگی جهان‌وطنانه» یاد می‌کنند که بر فرهنگ پسامدرن مبتنی است و لزوماً به معنای کنار گذاشتن همه باره‌های فرهنگ سنتی نیست، بلکه استفاده از هر دو فرهنگ است. به طوری که عناصر مدرن سبک زندگی همیشه معنا و نیازهای سنتی را دستمایه و پشتیبان خود قرار می‌دهند، و گاه در خدمت احیا و بازآفرینی معنا و تجربه سنتی قرار می‌گیرند؛ به تعبیر دیگر، سنت نیز گاهی با سبک‌ها و مؤلفه‌های مدرن - به خصوص تکنولوژی - خود را باز تعریف می‌کند؛ التقاطی بودن سبک زندگی در ایران، در بعضی از تحقیقات تجربی نیز مشاهده شده است.

دین و سبک زندگی

از آنجا که براساس نظرات بسیاری از جامعه‌شناسان از جمله وبر، زیمل، گیدنز^۱، بوردیو^۲ و... امروزه، تنها عامل اقتصادی - مثل آنچه مارکس می‌گفت - نمی‌تواند تعیین‌کننده شیوه زندگی افراد باشد و عوامل دیگری یا به تعبیر بوردیو سرمایه‌های دیگری چون سرمایه‌های فرهنگی، اجتماعی، مذهبی و نمادین نیز بر کنش و سبک زندگی انسان‌ها مؤثرند (استوری^۳، ۱۳۸۶).

1. Giddens

2. Bourdieu

3. Storey

بنابراین دین نیز به‌عنوان یکی از سرمایه‌های اصلی جامعه، باعث می‌شود که افراد متأثر از آن بتوانند نگرش‌ها، رفتارها و در نهایت سبک زندگی خود را از دیگران متمایز کنند، و یا چنانچه ارزش‌ها را منشأ اصلی سبک زندگی بدانیم، دین و ارزش‌های متأثر از آن می‌تواند نقش مهمی را در شکل‌گیری سبک زندگی ایفا نماید؛ اگرچه دین در سبک زندگی غربی هم به‌عنوان یک ارزش فردی اهمیت دارد، ولی اهمیت آن در حدی نیست که در تمامی انتخاب‌ها و سلیقه‌ها و ترجیحات مصرفی تعیین‌کنندهٔ سبک زندگی مطرح باشد.

در واقع در جامعهٔ غربی - در طی این قرن - تحت تأثیر مدرن شدن، تحولات بسیاری در همهٔ حوزه‌های حیات اجتماعی از جمله دین رخ داده و با صنعتی شدن کشورهای در حال توسعه نیز فشارهای مشابهی برای عقلانی شدن نقش‌های کاری، روابط اجتماعی و چهارچوب سامان اجتماعی و مدنی وارد آمده؛ به‌طوری‌که اهمیت و منزلت دین بر غرب، هرچند با شدت و وسعت کمتری تأثیر داشته است، اما در جامعهٔ ایران، دین به‌عنوان یک نهاد و ارزش و ویژگی مهم فرهنگی وارد می‌شود که خودبه‌خود تولیدکننده و ایجادکنندهٔ صورت‌های رفتاری است که منطبق با ارزش‌های دینی باشد.

البته ممکن است این بحث در سطوح گفتگویی مفهوم سبک زندگی مطرح باشد و در سطوح اجتماعی و تجربهٔ زیستی همان‌گونه که قبلاً اشاره شد، شاهد الگوهایی از سبک زندگی باشیم که بی‌انگتر ترکیبات متفاوت و متنوعی باشد، چرا که قرار گرفتن در معرض مدرنیته و شاخصه‌های آن از جمله عقلانیت، فردگرایی، مصرف‌گرایی و... همواره تغییراتی در تمام زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و همچنین در فرهنگ و نگرش‌های دینی و به تبع آن سبک زندگی به‌دنبال خواهد داشت.

رابطهٔ دین و سبک زندگی در نظریات جامعه‌شناسی

نظریه‌پردازان علوم اجتماعی، سبک زندگی را متأثر از عوامل بسیاری چون

عامل اقتصادی، ارزش‌ها و نگرش‌ها، دین، زمینه‌های اجتماعی و... می‌دانند. استیبنز^۱ از جمله کسانی است که بین ارزش‌ها، نگرش‌ها و ادراک شخصی با رفتارهای الگومند سبک زندگی پیوند برقرار می‌کند. وی در بررسی‌های خود نشان می‌دهد که در زندگی روزمره، برای افراد سخت است که کنش‌هایشان را از انگیزش‌ها و معانی شخصی که برای توضیح و توجیه آن کنش‌ها به کار می‌برند از هم جدا سازند (استیبنز، ۱۹۹۷: ۳۴۹).

جامعه‌شناسان دیگری چون سوبل^۲ سبک زندگی را تنها الگوهای رفتاری عینی که کاملاً قابل مشاهده‌اند یا در نهایت مشاهده می‌شوند دانسته و آن را شامل ارزش‌ها، نگرش‌ها و درک شخصی نمی‌دانند (استیبنز، همان: ۳۴۸).

اما پی‌یر بوردیو با الهام از دیدگاه‌های کاسیرر^۳ معتقد است که برای رهایی از عینی‌گرایی و ذهنی‌گرایی محض بایستی ضرورت برقراری رابطه دیالکتیکی میان شرایط ساختاری امکان‌پذیری و استفاده کنشگران از امکانات را در نظر داشت (چنی: ۱۰۱).

رویکرد نظری بوردیو در سبک زندگی که برگرفته از همان فلسفه دیالکتیکی وی است و تمایزات را - که نتیجه شکل‌گیری سبک‌های زندگی است - از رهگذر شیوه‌های مختلف تملک سرمایه - چه اقتصادی و چه فرهنگی - بررسی می‌کند، بسیار حائز اهمیت است.

بوردیو روش نهادی شدن فلسفه دیالکتیکی‌اش را از رهگذر مفهوم عادت‌واره میسر می‌داند که همان نظام‌های گرایش‌ات بادوام و قابل انتقال و بستر شکل‌گیری سلیق متفاوت است (چنی: ۱۰۳) و در واقع می‌تواند مصداق روح دینی در جامعه ایرانی باشد که به نوعی در ذهن افراد جامعه درونی شده و قابل انتقال نیز هست. اما مفهوم بسیار اساسی در آرای

1. Stibbins

2. Sobel

3. Cassirer

بورديو كه ما را در تأثير دينداري بر سبك‌هاي زندگي و شكل‌گيري سبك زندگي ديني هدايت مي‌كند، مفهوم سرمايه است. وي سرمايه را تنها سرمايه اقتصادي نمي‌داند و قائل به انواع سرمايه‌هاي اقتصادي، اجتماعي، فرهنگي، نمادين و... است؛ از اين رو، منشأ تمايز ميان افراد را در تركيب انواع سرمايه و حجم آن‌ها تلقی مي‌كند. «عوامل اجتماعي در بُعد اول بر اساس ميزان كلي سرمايه‌اي كه در شكل‌هاي متفاوت آن دارا هستند و در بُعد دوم بر اساس ساختار سرمايه‌شان، يعني بر اساس وزن نسبي هريك از انواع مختلف سرمايه كه به صورت جداگانه دارا هستند، جايگهي را در فضاي اجتماعي به دست آورده، توزيع و تمايز مي‌گردد» (بورديو، ۱۳۸۱: ۳۴). همچنين وي تملك و تركيب انواع سرمايه‌ها را منشأ تفاوت در ذائقه‌ها مي‌داند و از انواع ترجيحات ذائقه‌اي در موسيقي، غذا و آشپزي، ورزش، علايق سياسي، ادبيات و حتي آرايش مو سخن مي‌گويد (بورديو، ۱۹۸۴: ۱۰۰) كه در اين كتاب نيز به اين ترجيحات توجه شده و در واقع سرمايه اصلي در اين پژوهش سرمايه مذهبي (دينداري) است كه بورديو در بحث خود از معنا، ارزش، اخلاق و جهان‌بنيني و به‌طور كلي تأثير فرهنگي همپاي سياست و اقتصاد در طبقه‌بندي اجتماعي و در نهايت سبك زندگي مطرح مي‌كند (مهدي كني، ۱۳۸۷: ۱۶۶).

ديلون^۱ معتقد است مذهب از نظر بورديو يك نظام نمادين است كه به‌طور همزمان هم ساخت‌يافته و هم ساخت‌دهنده است (ديلون، ۲۰۰۱). از ديرباز، دين يكي از عناصر اساسي در جامعه ايراني به‌شمار مي‌رفته و تا به امروز نيز عاملي پايدار در كنش و رفتار فردي و اجتماعي است. به عبارتي، فضاي اجتماعي مورد نظر بورديو كه بستر شكل‌گيري سرمايه‌هاست در ايران يك فضاي ديني است كه در تشكيل سرمايه ديني افراد مؤثر مي‌باشد. هرچند ظهور مدرنيته و گسترش تدريجي آن در جوامع

جهان سوم و از جمله کشور ما تأثیرات غیر قابل انکاری بر دین و ارزش‌های دینی گذاشته است.

ترنر^۱ از مفهوم عادت‌واره^۲ بورديو برای تأثیر دین و تحولات دینی بر سبک زندگی استفاده می‌کند. از نظر وی، تمایلات افراد که در نظریه^۳ بورديو نشان‌دهنده^۴ ذائقه^۵ آن‌هاست، می‌تواند تمایلات دینی افراد را نیز شرح دهد و اینکه چطور در انجام وظایف دینی و مصرف کالاهای دینی (مانند غذای حلال) ذائقه^۶ خاصی را پیدا می‌کنند (ترنر، ۱۳۸۷: ۷).

به پیروی از چهارچوب فکری و نظری بورديو، همچنین به مدد آرای براین ترنر پیرامون تغییرات دینی و تأثیر بر سبک‌های زندگی در جهان مدرن، می‌توان بررسی کرد که چگونه شیوه‌های مختلف تملک سرمایه (از جمله سرمایه مذهبی) در داخل گروه‌هایی از مردم، منظومه‌های متفاوتی از ذوق و قریحه به بار می‌آورد که همراه است با توقعات متفاوت بسیار تمایز یافته‌ای نسبت به مصرف هنری، آتاثیه، دکوراسیون منزل، فعالیت‌های فراغتی، مدیریت بدن و... که در واقع مؤلفه‌های سبک زندگی به‌شمار می‌روند.

بنابراین، افراد و گروه‌ها برحسب موقعیت‌های متمایز و متفاوتی که در فضای اجتماعی دارند که برگرفته از تملک سرمایه‌های گوناگون است و در نتیجه با درونی کردن این وضعیت و نمادهای آن (عادت‌واره‌ها) موضع و نظام طبقه‌بندی اجتماعی مشخصی را کسب می‌کنند. از قبیل این نظام، ترجیحات و ذائقه‌هایی در ذهن و اعمال شخص ایجاد می‌شود که در تمایز و گاهی در تضاد با افراد و گروه‌های دیگر است. این ترجیحات و ذائقه‌ها در محدوده سرمایه‌های فرد (فرهنگی، اقتصادی، نمادین) در قالب کنش‌ها و اعمالی بروز می‌یابد که سبک‌های زندگی متمایز و متنوعی می‌آفریند (بورديو، ۱۹۸۴ به نقل از مهدوی کنی: ص ۱۶۴ - ۱۶۵). پس، افراد مختلف با سرمایه‌های متفاوت مذهبی (میزان پایین یا بالای دینداری)

دارای ترجیحات و ذائقه‌های متمایز و تا حدی متضاد در نحوه خوراک، پوشاک، اوقات فراغت، مدیریت بدن و... می‌شوند و در نهایت سبک‌های زندگی‌شان تحت نفوذ دین یا کاهش نفوذ دین شکل سنتی یا مدرن می‌گیرد.

ضرورت مطالعه سبک زندگی دینی (اسلامی) در ایران

اولین پژوهشگران درباره سبک زندگی، ارزش‌ها را اصلی‌ترین منبع شکل‌گیری سبک زندگی می‌دانستند و تأکید داشتند که شناخت ساختار ارزش‌های فردی اصلی‌ترین وظیفه برای درک سبک زندگی افراد است، به‌طور کلی طرفداران نقش ارزش‌ها در شکل دادن به سبک زندگی معتقدند که ارزش‌های فعلی فرد تعیین‌کننده سبک زندگی اوست و از جمله این ارزش‌ها را ارزش‌های دینی می‌دانند (فاضلی، ۱۳۸۲).

از آنجا که ایران نیز جامعه‌ای دینی است، دین همچون یک سرمایه، نقشی تأثیرگذار بر کنش و انتخاب سبک زندگی و نحوه مصرف فرهنگی و مادی افراد دارد، اما باید توجه داشت که قرار گرفتن در معرض مدرنیته و شاخصه‌های آن از جمله عقلانیت، فردگرایی، مصرف‌گرایی و... همواره تغییراتی در تمام زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و همچنین در فرهنگ و نگرش‌های دینی به‌دنبال خواهد داشت، به‌نحوی که محور اصلی تحقیقات جامعه‌شناسی دین نیز از ابتدا، جامعه نوین و تحولات برجسته‌ای بوده که به‌واسطه آن در امر دین به وجود آمده است (ویلیامز، ۱۳۸۶: ۲).

همچنان که در جامعه غربی و در طی این قرن، تحت تأثیر مدرن شدن تحولات بسیاری در همه حوزه‌های حیات اجتماعی از جمله دین رخ داده، با صنعتی شدن کشورهای در حال توسعه نیز فشارهای مشابهی برای عقلانی شدن نقش‌های کاری، روابط اجتماعی و چهارچوب سامان اجتماعی و مدنی وارد آمده، به‌طوری که همچون غرب بر اهمیت و منزلت دین نیز هرچند با شدت و وسعت کمتری تأثیر داشته است.